

Morten Jensen *1779 † 1849

"Morten Dannebrog"

Tager man et løst overblik over de mere kendte beretninger om det gamle Fjends herred og dets beboere, bliver man ikke umiddelbart overvældet af redegørelser om fjandboer, der er blevet hædret, fordi de på heroisk vis har deltaget i fædrelandets forsvar.

Sådanne fortjenstfulde fjandboer har der helt sikkert været flere af, men for at finde de gemte og nu glemte optegnelser om dem og deres bedrifter skal man lede længe i de gamle annaler.

En af disse nu for længst glemte "helte" var Morten Jensen. Han var en af de første, som fik "Dannebrogs-korset" (*Dannebrogsordenens Hæderstegn*), efter dette var indstiftet af kong Frederik VI, og anledningen til decorationen var, at han havde udmærket sig i kampen mod englænderne i 1807.

Fjends herred udgjorde på den tid et naturligt sammenhørende område i Jyllands midte, afgrænset mod vest og øst af henholdsvis Karup å og Fiskbæk å, mod nord af Skive Fjord, Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord, og mod syd af de øde hedeegne, der strakte sig ned gennem Jylland.

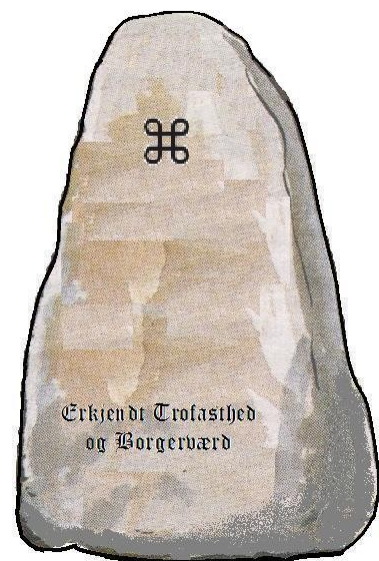
I dette område har der ligget mange gårde og huse i små landsbysamfund og også enkelte mindre herregårde. Befolkningen har levet i nær tilknytning til landbruget, til hederne og i de kystnære områder også til fjorden. Det er ikke her, man finder de store borge, pragtfulde slotte eller massive forsvarsanlæg, og som sådan må området tidligere have været uden væsentlig strategisk betydning, selv om fremmede tropper flere gange har huseret på egnen med både overgreb og plyndringer til følge.

Værnepligten omfattede i slutningen af 1700-tallet og frem til 1849 udelukkende "sønner af landbostanden", og de værnepligtige i Fjends herred har utvivlsomt indgået i landets forsvar på lige fod med alle andre.

De værnepligtige skulle dengang forrette tjeneste i 2 år i et af den nationale hærs mange regimente, og efterfølgende skulle de i en kort årrække møde op til træning og øvelser på enkelte dage. Foruden de mange regimente havde man også landeværnet, der blev genoprettet i 1801 efter at have været nedlagt i en årrække. Landeværnet bestod af uddannede soldater, som ikke var fyldt 38 år, - en alder, der fra 1808 blev hævet til 45 år, og disse "lokale soldater" kunne udskrives af de lokale myndigheder til forsvar af hjemstavnen. Desuden fandtes der dengang nogle borgervæbninger, som mest knyttede sig til byerne.

* * * * *

Med denne baggrund finder vi Morten i herredet i den sidste del af 1700-tallet.

Af flere senere optegnelser fremgår, at han skulle være født omkring 1779 i "Sdr. Ørum" i Ørum sogn, men oplysninger om hans dåb findes ikke umiddelbart i sognets kirkebog, ligesom han heller ikke er at finde i folketællingen fra 1787. De tidligste oplysninger om ham findes i lægdsoptegnelserne fra Ørum, som startede i 1788.

I Ørum sogn, der strækker sig langs Jordbro Å ud mod Hjarbæk Fjord, boede der i 1787, i alt 146 personer fordelt i 32 husstande (i 1801, 191 personer i 45 husstande).

Sognet bestod af bebyggelserne "Sdr. Ørum" med 87 personer i 24 husstande (1801: 131 personer i 34 husstande), og "Nr. Ørum" med 59 personer i 8 husstande (1801: 60 personer i 11 husstande).

"Strandet Hovedgård" udgjorde den største husstand i "Nr. Ørum" med 24 personer (1801: 12 personer).

I følge disse optællinger kan man se, at der i Ørum sogn i årene fra 1787 til 1801 har været en betydelig befolkningstilvækst og i særdeleshed i Sdr. Ørum. Det kan selvfølgelig skyldes en egentlig tilvækst, men i tallene kan der også være skjult, at man i den første del af perioden ikke har haft helt styr på befolkningstallet i Sdr. Ørum, og at man efterfølgende har fået det ved folketællingen i 1801. Tilbage i 1700-tallet var det heller ikke helt ualmindelig, at en præst kunne glemme at føre en dåbshandling ind i kirkebogen, og derfor er der muligvis disse uoverensstemmelser mellem optegnelser i kirkebøger, folketællinger og lægdsruller.

Om Morten vides, udover at han skulle være født i 1779 i Sdr. Ørum, at han havde en 4 år ældre broder, der hed Christen, og at denne broder skulle være født i Staarup. Faderen hed Jens Christensen, og han kunne være den 49-årige Jens Christensen, der i 1887 var ansat som tjenestekarl i præstegården i Sdr. Ørum hos sognepræst Poul Amstrup. Jens var gift, men om hans hustru ses intet anført før 1801, hvor man finder den nu 62-årige Jens Christensen med sin 58-årige hustru Ane Mortensdatter som husmandspar i Sdr. Ørum. At disse to kunne være Mortens forældre kan også tydes ud af sønnernes navne, idet den ældste, som er Christen, kan være opkaldt efter farfaren og den yngste, som er Morten, kan være opkaldt efter morfaren.

Noget andet som peger lidt mod en oprindelig forbindelse til præstegården i Sdr. Ørum kunne være, at præsten i Ørum også var præst i Nr. Borris og Gammelstrup, og at hans jævnlige transporter til de to øvrige sognekirker med måske Mortens far som kusk har givet Morten en forbindelse til disse sogne.

Om Morten og broderen Christen vides fra lægdsrullerne, at de gennem en periode i barndommen har opholdt sig i Sparkær, - og her kunne moderen muligvis også have opholdt sig.

Et stykke inde i 1790-erne blev Morten også ansat som tjenestekarl på præstegården i Sdr. Ørum, men på dette tidspunkt var der kommet en ny sognepræst, Hans Christian Cramer. Efterfølgende blev han ansat som tjenestekarl i Nr. Ørum, hos gårdmand Christen Slet, der også havde en hestehandler Peter Kiær boende.

Hvad Morten har haft som familiemæssig baggrund må stå lidt hen i det uvisse. Heste har muligvis haft hans interesse, og her i Nr. Ørum, hvor han har opholdt sig i nærheden af fjorden og sammen med hestehandleren, har han utvivlsomt fået et mere indgående kendskab til heste, - og formentlig et kendskab, der senere kom ham til gavn under en træfning med englænderne.

Hans højde, 64 tommer (164 cm) ses indført i lægdsrullen i år 1800, så han må her have været en mand af middelhøjde, som den antages at have været dengang.

Han blev sidst på året i 1801 indkaldt til militæret som "landsrytter".

Hans indkaldelse faldt netop sammen med året, hvor den engelske flåde havde angrebet den danske flåde på "Reden" ved København, og hvor der var krig flere steder i Europa.

Englandskrigene 1801 og 1807-14.

Ved indgangen i 1800-tallet var der fredelige tilstande i Danmark, og landet havde ikke del i Napoleonskrigene, der udkæmpedes i den øvrige del af Europa.

Den danske handelsflåde sejlede til både England og Frankrig, men da de danske skibe dermed også sejlede i Frankrigs ærinde, begyndte englænderne at betragte dem som fjendtlige. Englænderne tog sig ret til at kontrollere de danske skibe, og det resulterede i at man begyndte at sende danske krigsskibe med handelsskibene for at sikre, at de uhindret kunne komme frem.

Danmark indgik i et væbnet neutralitetsforbund med Sverige, Rusland og Prøjsen, men da den russiske zar efterfølgende beslaglagde alle engelske skibe i russiske havne, gjorde englænderne gengæld ved at beslaglægge alle danske og norske skibe i engelske havne. Ikke nok med det, for den engelske regering gav også i 1801 ordre til angreb mod de danske kolonier og sendte samtidig en stor flåde mod København med krav om, at Danmark skulle udtræde af neutralitetsforbundet.

Danskerne afviste de engelske krav, og det resulterede i et søslag på "Reden" uden for København. Det blev til lidt af en ulige kamp. Den danske flåde var ikke rigget til efter den overståede vinter, og der kom ingen hjælp fra øvrige lande i neutralitetsforbundet.

Kampen resulterede i, at Danmark måtte indgå på de engelske krav.

I de følgende år forsøgte Danmark fortsat at holde sig uden for det europæiske opgør, og den danske handel blomstrede.

På det europæiske fastland rasede krigen videre mellem de to grupperinger under henholdsvis Frankrig og England, og da der var tegn på at krigen ville brede sig mod nord, besluttede den danske regering i slutningen af 1803, at flytte den danske hær til Holsten for at kunne forsvare landegrænsen,

Franskmændene lukkede de europæiske fastlandshavne for englænderne i 1806, og englænderne svarede igen ved at forbyde neutrale landes skibe at sejle, hvor englænderne ikke selv måtte sejle. Både Frankrig og England stillede ultimative krav til det neutrale Danmark, og englænderne var især bange for, at den danske flåde skulle falde i Napoleons hænder.

Englænderne sendte i den anledning i 1807 en flåde af betragtelig størrelse frem mod Danmark. Målet var at fremtvinge en kapitulation og at tvinge landet til at afstå sin krigsflåde.

En del af denne flåde fordelte sig i de danske farvande, medens en anden del med en stor transportflåde med landtropper, heste og et omfattende artilleri, sejlede ind i Øresund. Ca. 2 uger senere gik de engelske tropper i land og omringede København.

Københavns forsvar var begrænset til de lokale værn. Størstedelen af den danske hær stod opstillet i Holsten, men for at komme København til undsætning indkaldte man øernes landeværn.

Englænderne angreb imidlertid landeværnet, der forsamledes ved Køge, og det endte med et totalt dansk nederlag.

Efterfølgende udøvede englænderne et terrorbombardement af København, og efter få dage overgav byen

sig. Englænderne afsejlede med den del af den danske krigsflåde, der lå i København, og alle danske og norske handelsskibe i engelske havne blev opbragt.

Krigen fortsatte, og der opstod efterfølgende flere træfninger med de engelske skibe i de danske farvande. Danmark sluttede nu forbund med Napoleon, og som en følge heraf sendte franskmændene en styrke på 9.000 mand, primært spanioler til Danmark. Målet med dette var, at de franske, spanske og nogle danske enheder skulle gå til angreb mod Skåne, idet Sverige stod på den engelske side i krigen.

Planen blev dog aldrig til noget. Man kunne ikke få de store styrker over Storebælt, hvor de engelske krigsskibe vogtede.

Sidst på sommeren i 1808 kom det til et internt oprør blandt de fremmede styrker, og mange blev efterfølgende udskibet fra Nyborg og fra Langeland af engelske skibe.

En del spanioler forblev her i landet, og de kan i dag spores i flere danske slægter.

Under videreførelsen af kampen mod englænderne indledte man et byggeri af mindre kanonbåde. Ligeledes gjorde regeringen det lovligt for interesserede, der indhentede et "kaperbrev", at drive sørøveri mod fjendtlige handelsskibe og mindre orlogsskibe, og denne kanonbåds- og kaperkrig mod bl.a. engelske og svenske skibe hjemførte i de følgende år både skibe og varer for større summer til landet.

Krigen var dyr for Danmark. Store beløb gik til hæren, til byggeri af kanonbåde og til byggeri af skanser langs kysterne.

Trykkeriet af pengesedler øgedes, og i starten af 1813 gik landet statsbankerot.

Danmark var efterhånden Frankrigs eneste forbundsfælle, og da Napoleon for alvor begyndte at tabe flere slag i krigen, især efter invasionen af Rusland i 1812, blev den danske hær trængt ved landegrænsen i Slesvig-Holsten. Hæren måtte forsvare sig mod flere landes fremrykkende styrker, heraf både russere, svenske og preussere.

Den danske hær blev trængt tilbage og indesluttet. Jylland lå åben for de fremrykkende styrker, og i januar 1814 måtte Danmark opgive kampen. Der blev sluttet fred i Kiel, og landet måtte afstå Norge til Sverige.

Danmark var forvandlet til et forarmet land, og der gik mange år, inden landet kom på fode igen.

Morten blev således indkaldt som værnepligtig i 1801, hvor krige og krigstrusler bredte sig vidt i Europa. Han blev tilsyneladende indkaldt til et rytterregiment, og muligvis til Slesvigske Rytter Regiment, hvor han nogle år senere findes i dets 4. eskadron.

Det Slesvigske Rytter Regiment var oprettet i 1772, og af flere optegnelser synes regimentet i flere perioder at have haft en tilknytning til Horsens og Vejle, ligesom det skulle være bemanded med "lutter jyder".

I 1803 indgik regimentet i den styrke, der blev samlet under kronprinsen (den senere Kong Fr. VI) i Slesvig-Holsten, og her har det muligvis været placeret helt frem til 1807, hvor englænderne landsatte den store hærstyrke ved København.

Under den forudgående engelske flådeoptræning i de danske farvande forsøgte man at flytte enheder fra den danske styrke i Slesvig-Holsten til Sjælland, og det er muligvis i denne forbindelse, vi igen får kendskab til Morten.

Slesvigske Rytter Regiment, der indgik i denne flytning af tropper, var herunder formentlig via Fredericia og Fyn ankommet til Langeland, hvorfra der til Lolland var den korteste søtransport for at komme videre mod Sjælland.

Fra Langeland, hvor man organiserede søtransporten, har man holdt udvig efter de engelske krigsskibe, og herfra har man kun krydset bæltet til Lolland i mørke, eller når de engelske krigsskibe var på tilstrækkelig afstand.

Om Mortens deltagelse i begivenhederne på dette sted vides, at han på Langeland var gået ombord på en båd sammen med 6 andre ryttere og deres i alt 8 heste.

Gruppen bestod altså af i alt 7 ryttere, og med sig havde de en ekstra hest. Denne hest har muligvis været pakket med ekstra oppakning, som i en senere indberetning er benævnt "armatursager" (*udrustning*).

Man kunne tænke sig, at Morten og de øvrige har fået indskærpet, at de skulle være særlig opmærksomme, og at de skulle undgå de engelske krigsskibe.

Da de herunder var kommet et betydeligt stykke fra land, som det er anført, bemærkede de et par fjendtlige "Barkasser" (*mindre engelske krigsfartøjer*), som gjorde jagt på dem, og da bådføreren efter nogen tid erklærede, at han ikke kunne undgå de fjendtlige fartøjer, besluttede Morten, at han ikke ville overgive sig og lade sig tage til fange.

Man prøvede herefter at sejle tilbage mod Langeland, men de fjendtlige barkasser kom efterhånden så tæt på, at alle i båden kunne indse, at det ikke var muligt at undslippe.

Syv ryttere med heste og oppakning stuvet sammen på en båd i Langelandsbæltet kunne formentlig i en sådan situation ikke stille noget op mod et par forfølgende engelske fartøjer, selvom de var af de mindste af kategorien.

Morten opmuntrede nu de øvrige 6 dragoner til ubemærket for englænderne at sætte hestene med al udrustning og bagage i vandet. Derved skulle de alle kunne komme tilbage til land. De skulle selv blot holde sig til hestene, der ville svømme ind mod land.

Flugten blev ikke straks opdaget fra de fjendtlige fartøjer, og selv om fjenden på et senere tidspunkt indledte en kraftig beskydning mod dem, lykkedes det dem alle med deres heste og hele deres oppakning at komme ubeskadigede tilbage til Langeland.

Hvem eller hvad Morten reddede ved denne helt usædvanlige handling er ikke beskrevet

Man må tro, at de i deres bagage medbragte et eller andet, som ikke måtte falde i fjendens hænder, henset til at Morten senere fik Dannebrogskorset ved at have forhindret, at de blev opbragt af englænderne.

Morten og den øvrige del af gruppen er på et senere tidspunkt kommet over bæltet, og Mortens heltmodige handling blev fra Maribo af Rytterregimentets 4. eskadron indberettet til kong Frederik d. VI.

Dannebrogsordenen

Dannebrogsordenen, hvis oprindelse muligvis skal findes tilbage i 1219, blev indstiftet i 1671 af kong Chr. V. Det var få år efter enevældens indførelse, og det var samme år, man udstedte privilegier og rangforordninger m.m. for grever og friherrer.

Ordenen var fra starten kun forbeholdt adelen og de højere rangklasser, men i 1808, året efter Københavns bombardement, blev ordenen reformeret af Kong Fr. VI. Han ønskede, som det fremgår af forordningen af 28.01.1809, da Dannebrogordenens Hæderstegn blev indstiftet, at *"Vidnesbyrd om erkjendt Trofasthed og Borgerværd kunne vorde flere af Landets meest fortjente Mænd til Deel."*

Samme forordning fortsætter: *"Thi, vel er det Pligt for Enhver, at hellige Staten sin Kraft og sine Idrætter; dog er det en skjøn og Opmuntring værdig Bestræbelse, at kappes med sine Medborgere i Udøvelsen af denne Pligt, og Landsfaderens Tilfredshed er den Løn den Retskafne attraaer, naar han, med Tanken henvendt til Fædrelandet, virker mere end andre for Samtid og Efterslægt, eller, opflammet af ædelt og freidigt Mod, hæver sig over sine Lige, ved sjeldne og gavnrige Handlinger.*

Det er vor Kongelige Villie, at en saadan Tænke- og Handlemaade, som baner Vei til Ridder-Værdighed, for den, hvis Stilling frembøde Leilighed til i det Større at arbejde for almeent Held, skal aabne Adgang til Dannebrogsmændenes Samfund, for Enhver, der, ved klog og redelig Stræben for Brødres Vel og ved ædel Daad, i en engere Kreds har gavnnet Fædrelandet."

Forordningen er efterfølgende opstillet med en række bestemmelser om *"den Hæder og de Fordele, som ved denne Vor Anordning end videre forsikkres dem"*.

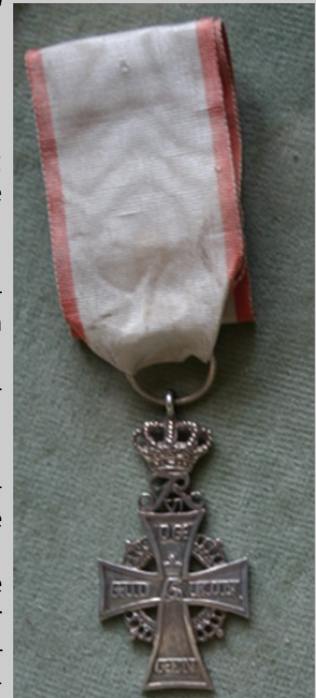
Den indeholder bestemmelser om, at den udnævnte har adgang til Ridder-Ordenens højtidelige møder, at den udnævnte alle vegne skal behandles som den første blandt ligemænd, og at den udnævnte altid skal beholder sit hæderstegn, selv om han evt. senere skulle blive udnævnt i en højere klasse.

Der blev givet retningslinjer for, hvorledes man skulle forholde sig, hvis en Dannebrogsmænd skulle fortabe sin agtelse og blive tiltalt ved en domstol for en handling, der kunde medføre legemlig straf. En vanærende eller legemlig straf måtte ikke fuldbyrdes på en Dannebrogsmænd.

Endelig anførtes, at der ville blive oprettet et "under Kapitulets Forvaltning henlagt Fond", der kunne råde bod på uformuende Dannebrogsmænds trykkende kår.

Ligeledes blev det anvist, at hæderstegnet ved en Dannebrogsmænds død skulle lægges på en pude på hans kiste og efterfølgende indsendes. Derefter ville der blive udbetalt en sum til boet, svarende til hans sidste års "Underholdningshjælp", og af dette beløb skulle bekostningen af hans hædrende jordefærd udredes.

Dannebrogordenens klasser og grader er ændret flere gange, og siden 1951 har kvinder kunnet optages i ordenen.

Dannebrogsmændenes Hæderstegn fra Frederik VI's tid.

(Udstillet på Rosenborg Slot)

Som det fremgår af det foranstående afsnit om "Dannebrogordenen", var kong Frederik VI, der blev konge i Danmark-Norge i 1808, og som i øvrigt som kronprins fra 1803 var øverstbefalende for de danske styrker i hertugdømmerne med hovedkvarter i Rendsburg og senere Kiel, opsat på at reformere bestemmelserne om tildeling af ordener.

Han indstiftede Dannebrogsmændenes hæderstegn, "sølvkorset", som det blev kaldt, og den 28. januar 1809, hvor ordenen blev uddelt første gang, var Morten Jensen således blandt de første til at modtage denne udnævnelse.

Morten har ikke selv været tilstede i København ved udnævnelsen. Tilsyneladende er udnævnelsen på et senere tidspunkt "høitideligen overleveret ham af hans høieste Foresatte", idet det i Ordenskapitlet er opført, at han aflagde "skriftlig Eed" den 20. marts samme år.

* * * * *

Det Slesvigske Rytter Regiment var ikke forblevet samlet under krigen med England, og efter 1807 var regimentets eskadroner fordelt på både Sjælland og Lolland. Eskadronerne var detacherede (*adskilte*), og de havde bl.a. til opgave at deltage i bevogtning af kysterne, hvorfra besætningerne på de engelske skibe gerne ville forsyne sig.

Det er uvist, hvad Morten har deltaget i efter 1807, hvor han var tilknyttet 4. eskadron i Maribo, og om han har været med gennem den sidste del af krigen.

De sidste krigshandlinger fandt sted i 1813 i Holsten. Danske styrker blev indesluttet i Rendsburg, medens den øvrige del af hæren blev trukket over på Fyn. Den endelige fredsslutning fandt herefter sted i Kiel i januar 1814.

Om Det Slesvigske Rytter Regiment vides, at det i 1816 indgik i Slesvigske Kyrasserregiment, hvis mandskab i 1842 blev overført til 3. Dragonregiment. Dette regiment indgik senere i 5. Dragonregiment, som Jyske Dragonregiment i Holstebro nedstammer fra.

* * * * *

I 1814 var Morten vendt tilbage til Sparkær, hvor han som tidligere nævnt havde tilbragt en længere periode som barn, men hos hvem han opholdt sig, eller i hvilken anledning han igen slog sig ned her er uvist.

Umiddelbart synes der at kunne være en forbindelse til gårdmanden på "Bækkegaard", Ole Madsen, der var sognefoged i Gammelstrup sogn, og måske gennem ham til gårdmanden Jens Østergaard fra Sparkær, der også oprindelig var sognefoged i Nr. Borris sogn.

"Bækkegaard" lå dengang (og ligger stadig som "Bækkegård") mellem Gammelstrup og Sparkær.

Han mødte pigen Marie Hansdatter, der var tjenestepige på "Bækkegaard", og da de blev gift var Ole Madsen hans forlover, medens Jens Østergaard blev fadder til deres første barn. I parrets øvrige omgangskreds ses en dragon fra Fiskbæk og en skrædder fra Sparkær.

* * * * *

Marie Hansdatter var født i 1784 i Gammelstrup som datter af gårdmand Hans Lauritsen og hustru Mette Marie Gundelund. Forældrene var indgået i ægteskab året forinden.

For Marie, der således var den førstefødte i ægteskabet, skulle det vise sig, at hun ikke just var født under en heldig stjerne. Gennem opvæksten oplevede hun flere tragedier. Hun fik en lillebroder Laust i 1786, men han døde året efter. Hun blev i 1788 søster til tvillingerne Laust og Christen, men de døde begge 8 mdr. gamle. Moderen døde i 1790, faderen i 1793, og herefter var hun i en alder af 9 år helt alene tilbage.

Hun kom efterfølgende i familiepleje hos et husmandspar i Gammelstrup.

Hvad hun har oplevet gennem ungdommen er uvist, men på et tidspunkt er hun kommet til "Bækkegaard", hvor hun opholdt sig, da hun blev gift med Morten.

* * * * *

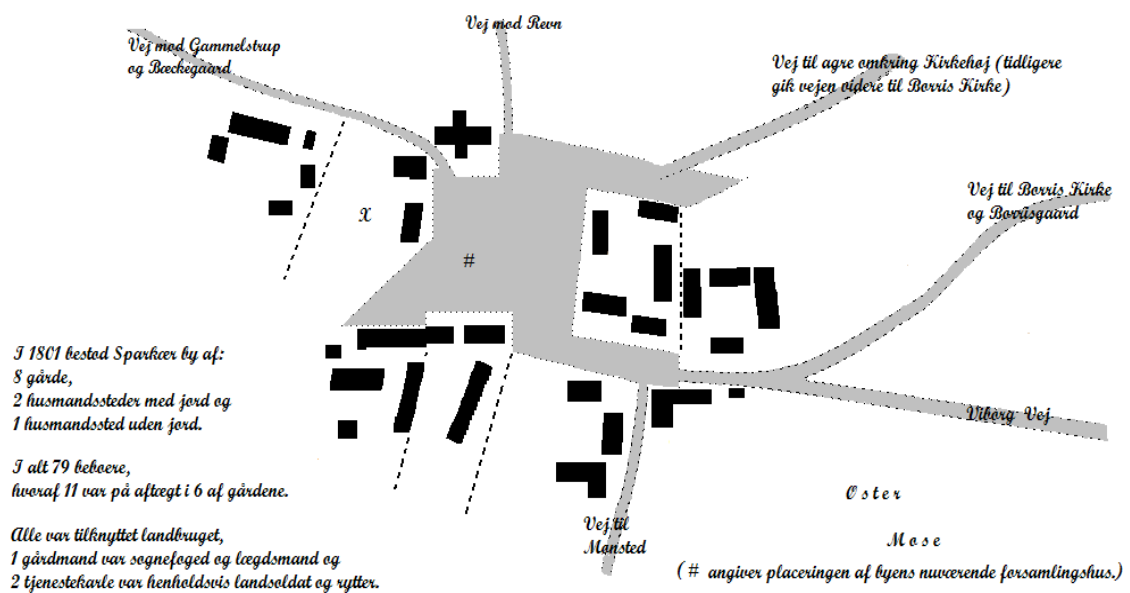
Marie og Morten blev gift i Gammelstrup kirke i juni 1814, og de bosatte sig i Sparkær, hvor Morten opholdt sig. Inden brylluppet må Morten have været uden selvstændigt hushold, idet han ved brylluppet ses indført i kirkebogen som "Dannebrogsmænd, opholder sig i Sparkær".

Efter brylluppet er parret flyttet ind i et lejet hus, og Morten betegnes efterfølgende som "Dannebrogsmænd og indsidder".

I 1814 ansøgte Morten om "pension" fra Dannebrogssordenens fond i 2 omgange. Første gang fik han tildelt et engangsbeløb på 128 Rd. og anden gang et engangsbeløb på 279 Rd. Hvad disse beløb dækkede, er uvist, men muligvis kunne det have noget at gøre med hans bryllup og bosættelse.

Sparkær i årene efter 1815

Skitse udfærdiget på grundlag af optegninger i Kort- og Matrikelstyrelsens matrikelkort, Sparkær By, Nr. Borris 1815.

I Nr. Borris sogn (*Sparkær sogn*), der bestod af bebyggelserne Sparkær med 11 husstande, Borrisgaard med 2 husstande og Torrup (Ll. Taarup) med 3 husstande, boede der i 1801 i alt 105 personer fordelt i 16 husstande.

Der synes ikke gennem de næste mange år at have været en egentlig befolkningstilvækst i området, idet sognet i 1834 havde et folketal på i alt 108 personer fordelt i 15 husstande

Hvor familien har boet i Sparkær er uvist, men ser man på byens udbredelse i 1815 og den følgende udvikling kunne det efter al sandsynlighed være i et af husene, der ligger på parcellen vest for byens "torv" og syd for vejen, der fører ud mod Gammelstrup. Denne parcel (markeret på forholdsvis skitse med et X) blev senere opdelt i 3 mindre parceller.

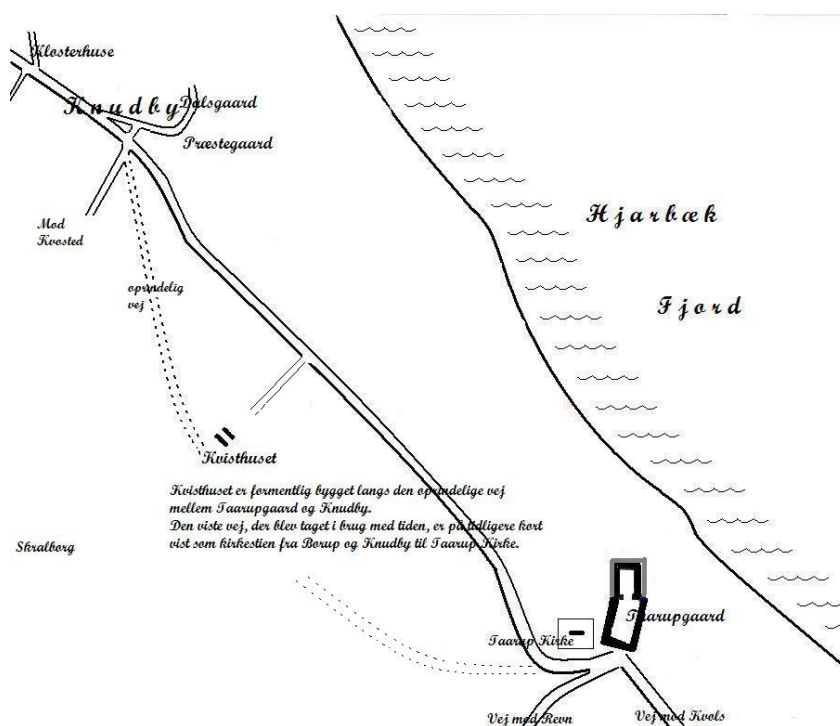
I Sparkær, hvor Morten blev "husmand", boede familien efterfølgende i mange år, og her fødte Marie børnene "Hans" i 1814, "Anne Marie" i 1820 og "Morten" i 1826.

I 1824 blev der til Morten efter Kongelig resolution af 25. maj udbetalt et beløb på 30 Rd. fra Dannebrogsgordenens fond, og ved Kongelig resolution af 25. august 1827, hvor Morten har været omkring 48 år, blev han tildelt en fremtidig årlig pension på 50 Rd.

Efterfølgende flyttede familien fra Sparkær og ind i husmandsstedet, "Kvisthuset" med 13 tdr. land jord ved Knudby i Taarup sogn. Denne ejendom lå dengang ca. midt mellem "Taarupgaard" og Knudby og helt op langs den daværende vej.

Længere ud mod fjorden lå en kirkesti fra Knudby til Taarup kirke, og denne sti blev senere taget i brug som vej. Ejendommen ligger derfor i dag inde på markerne sydvest for den nuværende vej.

Her levede familien af det husmandsbruget kunne yde og af Mortens pension som Dannebrogsmænd.

Morten døde den 7. april 1849, og hans orden blev afleveret til Ordenskapitlet den 21. juli samme år. Han var kendt blandt folk som "Morten Dannebrog".

Marie døde den 11. april 1852.

Begge ligger begravet på Taarup kirkegård.

Børnene havde tilsyneladende ikke lyst til at følge i faderens fodspor. Den ældste søn Hans blev kalkbryder i Toftum (*Mønsted*), datteren Anne Marie blev tjenestepige på Taarupgaard og flyttede senere fra egnen, og den yngste søn Morten blev murer i Sdr. Ørum.

* * * * *

Et livsforløb var slut. Erindringerne og sporene udviskedes, og kun "Kvisten" (Kvisthuset) står der endnu.

Under Englandskrigene undgik man i Fjends herred de mange kamphandlinger, der fandt sted mange andre steder i landet. Her lå ingen kyster ud til farvande, hvor den engelske flåde dominerede, og i herredet var man i tilstrækkelig afstand fra kamphandlingerne i landets sydlige egne.

Lidt interessant er det dog at vide, at d. 28. januar 1809, hvor Dannebrogordenens Hæderstegn ("Sølvkorset") blev uddelt første gang, stod der en fjandbo blandt de første til at modtage ordenen.

Bjarne Nørgaard

Kilder:

Kirkebøger, folketællinger, lægdsruller, stambøger og matrikelkort.

Korrespondance med Det Kongelige Garnisonsbibliotek, Det Kongelige Ordenskapitel og Rigsarkivet.

Diverse litteratur om Englandskrigene og om Dannebrogordenen.